76 U 264

פון אונזערע שוועסטער אין ציון

עטליכע ווערטער פאר יודישע טעכטער.

פון

שלום-עליכם.

פרייז קאפ׳.

פערלאג פון י. לידסקי בוכהאנדלונג ווארשא נאלעווקי 32

תרס״ד

19

צו אונזערע שוועסטער

אין ציון

עטליכע ווערטער פאר יודישע טאכטער

פון

שלום עליכם.

ווארשא

בדפוס שולדבערג ושותפו, טווארדא № 6

תרנ"ח

Цу унзере швестеръ инъ Ціонъ

т. е.

Слово къ еврейскимъ женщинамъ

Рефератъ

Шаломалехема.

ВАРШАВА.

Типографія Шульдберга и Комп. Твердая № 6

1898.

Дозволено Цензурою.
Варшава, 26 Мая 1898 г.

לְזִכָּרוֹן

מַײנֶע לִיבֶּע קְלֵײנֶע טֶעכְטֶער: אֶסְתֵּר, שָׂרָה, נָעֳמִי
און מִרְיָם, אַ מַתָּנָה און אַײן אַנְדֶענְק פוּנ׳ם פָּאטֶער
דֶעם מְחַבֵּר.

לִיבֶּע שְׁוֶועסְטֶער! יוּדִישֶׁע טָאכְטֶער!

הָאט קֵיין פַּארְאִיבֶּעל נִיט, לִיבֶּע שְׁוֶועסְטֶער, אִיךְ וֶועל מִיט אַייךְ רֶעדֶען אַבִּיסֶעל אוֹיף יוּדִישׁ. זַייט מִיר הוּנְדֶערְט מָאל מוֹחֵל, יוּדִישֶׁע טָאכְטֶער, אִיךְ וִויל אַייךְ זָאגֶען עֶטְלִיכֶע וֶוערְטֶער אוֹיף דֶעם לָשׁוֹן פוּן אוּנְזֶער עֶלְטֶער עֶלְטֶער בָּאבֶּע, אוֹיף דֶער שְׁפְּרַאךְ פוּן אוּנְזֶער פָאלְק, אִיךְ בֶּעט אִיבֶּער אַייעֶר כָּבוֹד — זְשַׁארְגָאן.

זְשַׁארְגָאן? פִי! עֶרְשְׁטֶענְס וֶוער פֶערְשְׁטֶעהט הַיינְט זְשַׁארְגָאן! אוּנ צְוֵייטֶענְס, זְשַׁארְגָאן אִיז דֶענְן אוֹיךְ אַ שְׁפְּרַאךְ? אַ שְׁפְּרַאךְ וָואס אִיז אַרוֹיסְגֶענוּמֶען פוּנְ'ם „טַייטְשׁ־חוּמֶשׁ", פוּן דֶער „צְאֶינָה־וּרְאֶינָה"— פֶּע, „שְׁמֶעקְט מִיט טְשָׁאלֶענְט!"

זַייט זְשֶׁע מוֹחֵל, סְ'אִיז נִישְׁט אַזוֹי דִי מַעֲשֶׂה: עֶרְשְׁטֶענְס פַארְשְׁטֶעהֶען גָאר אַלֶע זְשַׁארְגָאן; לָאמִיר זִיךְ וֶועטֶען, אַז עֶס וֶועט נִיט אַוֶועקְגֶעהן פוּן דַאנֶען אֵיינֶע אֲפִילוּ וָואס וֶועט מִיךְ נִיט פַארְשְׁטֶעהן; אוּנ צְוֵוייטֶענְס זַייט וִויסֶען אַז זְשַׁארְגָאן אִיז אַ שְׁפְּרַאךְ, אַ שְׁפְּרַאךְ, וָואס וֶוערְד בֶּענוּצְט פוּן הֶעכֶער אַלְס פִינְף מִילְלְיָאן מֶענְשֶׁען פוּן אוּנְזֶער פָאלְק. אִיךְ זָאג נִישְׁט, אַז זְשַׁארְגָאן אִיז הֵיילִיג אוּנ אַז מִיר מוּזֶען אַלֶע רֶעדֶען דַוְקָא זְשַׁארְגָאן. אוּנְזֶער הֵיילִיגֶע יוּדִישֶׁע שְׁפְּרַאךְ אִיז גָאר הֶעבְּרֶעאִישׁ, לָשׁוֹן הַקוֹדֶשׁ, אוּנ רֶעדֶען מֶעג מֶען אוֹיף וָואס פַאר אַ שְׁפְּרַאךְ מֶען קָאן: וֶועט אִיהר דָאךְ פְרֶעגֶען: צוּ וָואס בֶּעדַארְף אִיךְ מִיךְ פַארְעֶנְטְפֶערֶען פַאר אַייךְ, וָואס אִיךְ רֶעד אוֹיף יוּדִישׁ? וֶועט זִיךְ דֶענְן פַארְעֶנְטְפֶערֶען אַ שְׁטֵייגֶער אַ רוּסס,

אַ דייטְשׁ, אָדֶער אַ פְרַאנְצוֹיז, בְּשַׁעַת עֶר וָועט רֶעדֶען מִיט רוּסֶען אוֹיף רוּסִישׁ, מִיט דַייטְשֶׁען אוֹיף דַייטְשׁ אוּנ מִיט פְרַאנְצוֹיזֶען – פְרַאנְצוֹיזִישׁ? סְ'טַייטְשׁ עֶס קוּמְט דָאךְ מַאקִי אוֹיס עֶפִּיס נַארְרִישׁ, מְשׁוּנָה וִוילְד – יוּדֶען זָאלֶען זִיךְ שֶׁעמֶען רֶעדֶען יוּדִישׁ!!

אִיז דֶער תִּירוּץ: לְמַאי אוּנְזֶערֶע נָאמֶען, דִי יוּדִישֶׁע נָאמֶען? מִיר שֶׁעמֶען זִיךְ דֶענן נִיט אוּנ מִיר פַארְבַייטֶען דֶענן נִיט אוּמֶעדוּם אוּנְזֶערֶע אֵייגֶענֶע יוּדִישֶׁע אוֹיף פְרֶעמְדֶע נִישְׁט יוּדִישֶׁע נָאמֶען? דַאכְט זִיךְ מִיט וָואס אִיז אֵייגֶענְטְלִיךְ „אַנְנַא“ שֶׁענֶער פוּן חַנָּה? מִיט וָואס אִיז אֱלִישֶׁבַע מִאוּסֶער פוּן „עֶלִיזַאבֶּעטַא?“ פַאר וָואס רוּפֶען מִיר אוּנְזֶערֶע טֶאכְטֶער „בֶּערְטַא“ נִישְׁט בַּתְיָה? „קֶערַאפִּימַא“ נִיט שִׁפְרָה? „לִיזַא“ נִיט לֵאָה? „קְלַארַא“ נִיט חַיָה א. ד. ג.?

אִיז דֶער תִּירוּץ, לְמַאי דִי נָאז? דִי יוּדִישֶׁע נָאז? מִיר שֶׁעמֶען זִיךְ דֶענן נִישְׁט כְּבוֹשֶׁת גַנָב מִיט אוּנְזֶער יוּדִישֶׁע נָאז, מִיט אוּנְזֶער יוּדִישׁ אוֹיסְזֶעהֶען, מִיט אוּנְזֶער אֵייגֶענֶעם יוּדִישֶׁען טִיפּ? עֶס טְרֶעפְט דֶענן נִישְׁט אָפְט מָאל, אַז מִיר קְוֶועלֶען בְּשַׁעַת מֶען מַאכְט אוּנְז אַ קָאמְפְּלִימֶענְט:

— Вы вовсе не похожи на Еврея. У васъ, право, совсѣмъ не еврейскій типъ...[1])

אַךְ, וִוי זִיס, וִוי אַנְגֶענֶעהמֶען דָאס אִיז! אַ קְלֵיינִיגְקֵייט אַזַא גְדוּלָה, אַזַא גְלִיק: אַ יוּד – אוּנ הָאט נִישְׁט קֵיין פָּנִים פוּן אַ יוּדֶען!...

נֶעמְט זְשֶׁע דָאס אֵייגֶענֶע פֶערְקֶעהרְט אוּנ זָאגְט צוּם בַּיישְׁפִּיל אַ רוּסֶען:

— Вы знаете, Любезный другъ, вѣдь вы вовсе не похожи на Ррсскаго. У васъ, право, совсѣмъ не русскій типъ...[2])

---

[1]) דאס הייסט: איהר האט נישט קיין פנים פון קיין יודען; ביי אייך איז נישט קיין יודיש אויסזעהען, קיין יודישער טיפ.

[2]) איהר ווייסט, ליבער פריינד, איהר האט נישט קיין פנים פון קיין רוססען; ביי אייך איז נישט קיין כריסטליך אויסזעהען.

װעט ער אײך אָנקוקען פֶערװאונדערט און װעט אײך ענטפֶערען זױ באַלײדיגט:

— Позвольте, Милостивый Государъ, какъ-же это у меня не русскій типъ? [1])

איך רעד שױן ניט פון אַזעלכע, װאָס שעצט זיך גליקליך, אַז ער חאַפּט זיך אַרײן אין אַ כריסטליך געזעלשאַפט, ערגיץ און־טערװעגענס, פֿאָהרט אָפּ עטליכע סטאַנציעס און נאָט העלפט מען האָט איהם נישט דערקענט, אַז ער איז אַ יוד, מען האָט איהם געהאַלטען פֿאַר אַ „מענשען", און מען האָט גערעדט מיט איהם אינאײנעם, געפלאַפּעלט, געשפּעט און װי געװײנליך גע־מאַכט חוזק פון יודען: „בערקאָ, מאָשקאָ, סאָרקע, הערשקאַ, פֿאָהר־פֿאָהר נאַ באַרדיטשעװו חאַ־חאַ־חאַ!" אַלע לאַכען, קװעלען פון דער דאָזיגער גרױסע „חכמה" און ער אױך כּתוכם, ער מוז אױך נאָכלאַכען, חאָטש ס'איז גאָר נישטאָ פון װאָס צו לאַכען, חאָטש אינװײניג בײזט זיך אין האַרצען קאָן זײן פֿאַרדריסט, ברענט אַ פײער, נאָר אַז מען װעט ניט מיטלאַכען, װעט מען דאָך חס ושלום איבערטראַכטען אױף איהם, די שעה זאָל גאָר ניט זײן, אַז ס'איז אַ יוד!...

פון װאַנען נעמט זיך דאָס אַזאַ קאָנטראַסט, אַזאַ חלוק צװישען אונז יודען און צװישען נישט יודען, עס איז דאָך טאַקי אַ גרױסע פֿראַגע? פון װאַנען נעמט זיך דאָס, װאָס קײן פֿאָלק, קײן אומה ולשון שעמט זיך ניט, און אַדרבה נעמט זיך נאָך איבער מיט דער שפּראַך, מיט די נאָמען, מיט'ן טיפּ, און מיר, יודישע קינדער, שעמען זיך מיט אונזער אײגענע שפּראַך, פֿאַרבײטען אונ־זערע יודישע נאָמען און באַהאַלטען, באַגראָבען זיך נײען אײלען אין דער ערד מיט אונזער יודישע נאָז?

װיפיל מאָל קאָנט איהר האָרכען אין גאַס, אָדער אין טהעאַטער,

[1]) װײס־זשע טוחל, װאָס הײסט איך האָב נישט קײן כריסטליך פּנים?

אָדער אין וואָנאן ווי פוילען רעדען פויליש, בולגארען בולגאריש, קאראימען טאטעריש, טערקין טערקיש, אונ דווקא הויך אויף א קול, גלייך ווי ביי זיך אין דערהיים?

וויפיל מאל טרעפט אייך באגעגענען אויף די בלעטער, אָדער אין גאס אויף די אפּישען אָפּגעדרוקט מיט גאנץ גרויסע אותיות: שאמישעריף אבדול אזארח מורנא, מחמד באבאי אגלא, וכדומה אזעלכע שיינע נאמען? זייט זיכער אז קיינער פון די לייט וועט זיך ניט שעמען אונ נישט געפינען באליידיגט ווי למשל אונזער באנקיר זיגמונד יעראפּייעוויטש אז מען וועט ארויסשטעלען חלילה זיין יודישען נאמען זעליג אפרים מאוויטש, אָדער ווי זיין מאדאם מאטילדא מיראנאוונא, אז מען וועט זי אנרופען, בעהיטע גאטט, מיט איהר אמת׳ן נאמען מלכה מיראוונא! פון וואנען זשע נעמט זיך דאס אזא קאנטראסט, אזא אונטערשיד צווישען אונז יודען אונ צווישען נישט יודען?

איהר וועט אוודאי זאגען, אז ס׳איז דערפאר, ווייל מיר שטעהען נידעריג ביי לייטען, ווייל פון א יודישען נאמען לאכט מען, ווייל פון א יודישער נאז מאכט מען חוזק?

ווייסט איהר אָבער די אורזאכע, פאר וואס מיר שטעהען אזוי נידעריג ביי לייטען? פאר וואס לאכט מען פון אונז אונ מען מאכט חוזק? — דערפאר ווייל מיר אליין זענען ביי זיך אזוי נידעריג, דערפאר ווייל מיר אליין לאכען אונ מאכען חוזק.

ווייסט איהר די אורזאכע פאר וואס מיר זענען ביי זיך אזוי נידעריג אונ פאר וואס מיר אליין לאכען אונ מאכען חוזק? — דערפאר ווייל מיר אליין קענען זיך ווינציג, — נישט זיך, נישט אונזער פאלק, נישט אונזער היסטאריע, אונזער שיינע, רייכע, וואונדערליכע יודישע היסטאריע, וואס איז פולל מיט נסים, פולל מיט העלדען, פולל מיט בלוט אונ פולל מיט טרעהרען.

אִיהר וֵוייסְט אוֹיף וָואס אִיךְ וֵוין ? — הֶערְט אוֹיס ,
אִיךְ הָאבּ אַ בִּיכֶעלֶע גֶעלֶעזֶען ;
דָארְט אִיז בֶּעשְׁרִיבֶּען , אַז אַמָאל
אִיז אוֹיף דֶער וֶועלְט אַ פָאלְק גֶעוֶועזֶען , —

אַ גְרוֹיסֶעס פָאלְק , אַ שְׁטַארְקֶעס פָאלְק ,
הָאט פִיל גֶעהַאט אִי שְׁטֶעדְט אִי פֶעלְדֶער ,
פִיל דֶערְפֶער , גֶערְטְנֶער , שֶׁעפְסֶען , פִיה .
פִיל טִיפֶע טַייכֶען , גְרוֹיסֶע וֶואלְדֶער ; ..."

וֵוייסְט אִיהר וֶועמֶענְס לִידֶעל דָאס אִיז ? — דָאס לִידֶעל אִיז פוּן אוּנְזֶער יוּדִישֶׁען פָּאעֶט , אוּנְזֶער פָאלְקְסְדִיכְטֶער פְרוּג , אוּנ דַוְקָא אִין דֶער אָרֶעמֶע יוּדִישֶׁע פָאלְקְ-שְׁפְּרַאךְ , אִין זְ'שַארְגָאן .

וֵוייסְט אִיהר וָואסֶער פָאלְק עֶר מֵיינְט ? — דָאס מֵיינְט עֶר דָאס אָרֶעמָע יוּדִישֶׁע פָאלְק .

"פִיל הֶעלְדֶען הָאט גֶעהַאלְטֶען לַאנְג
דָאס פָאלְק אִין פַּחַד אוּנ אִין מוֹרָא ,
פִיל פֶעלֶקֶער הָאבֶּען בַּיי דֶעם פָאלְק
גֶעלֶערֶענְט וִויסֶענְשַׁאפְט אוּנ תּוֹרָה ..."

וֵוייסְט אִיהר וָואסֶער בִּיכֶעלֶע עֶר מֵיינְט ? — דָאס מֵיינְט עֶר דָאס בּוּךְ , וָואס אִיז עֶלְטֶער פוּן אַלֶע בִּיכֶער ; דָאס מֵיינְט עֶר דָאס הֵיילִיגֶע בִּיכֶעל , דָאס חוּמֶשׁ'ל , דִי אַלְטֶע יוּדִישֶׁע הִיסְטָארְיֶע .

וָואס וֵוייסֶען אָבֶּער יוּדִישֶׁע טֶאכְטֶער פוּן דֶער יוּדִישֶׁע הִיסְטָארְיֶע ? לָאמִיר נָאר נִישְׁט זַיין גֶענַארְט אוּנ רֶעכְט בַּאקְלֶעהְרֶען , וֶוער פוּן אוּנְזֶערֶע וַוייבֶּער הָאבֶּען גֶעלֶערֶענְט חוּמֶשׁ , פָּסוּק , מֶדְרָשׁ , גֶעזֶעהֶען דִי יוּדִישֶׁע הִיסְטָארְיֶע ? דִי פְרוּמֶע וַוייבֶּער אוּנ וַוייבְּלֶעךְ פוּן דֶער אַלְטֶער וֶועלְט , וָואס קוּקֶען אַרַיין אִין "טַייטְשׁ-חוּמֶשׁ" אִינ'ם "צְאֶינָה-וּרְאֶינָה" אַמָאל שַׁבָּת בַּיי טָאג , — דִי וֵוייסֶען חָאטְשׁ וָואס עֶס אִיז פוּן דֶער גֶעשִׁיכְטֶע פוּנ'ם יוּדִישֶׁען פָאלְק ; אֶמֶת נִיט

אַללע פערשטעהען וואס זיי ליינען אין'ם „טייטש־חומש" מיט'ן „צאינה־וראינה", וואס זענען פאר איצטיגער צייט אביסעל אלטליך; נישט אלע פארשטעהען די שפראך פון די היילינגע תחינות, וואס זענען געשריבען כלומר'שט טיף דייטשעריש, צום ביישפיל: „געדאכט ווערען מיט א געדעכעניש פון אייטעל דערבארעמקייט, זיין א פירשפרעכער, האבען לייטזעליגקייט, האפטיגקייט, געשעהען א געשעהעניש, צו זענופטיגען אללע הינדערנים" און נאך כדומה אזעלכע משונה ווילדע אנגעבלאזענע ווערטער, וואס לאזען זיך אויס צום מיינסטען מיט א געבעט: „זאלסט מיך היטען און באהיטען דיין דינסטמויד פון אלעם בייזען אימער און אייביג, סאי ביי טאג סאיי ביי נאכט, אמן ואמן!" — דאך ווייסען די דאזיגע ווייבער פיל ווינציג פון דער געשיכטע פונ'ם יודישען פאלק; דאך ווייסען די דאזיגע ווייבער מעהר פון אונזערע „דאמען", איך מיין יענע וואס זענען „מיט רעשפעקט צו מעלדען" נערוויז, לעזען ראמאנען, פאהרען אין די „מאלקען" מאכען די קור — וואס ווייסען זיי, די דאזיגע דאמען פון יודישקייט, פון דער יודישער היסטאריע, אחוץ נערוועז, ראמאנען, וויזיטען, קאנצערטען, זשורפיקסען[1], „טערטעל־מערטעל"[2], אדער נאר יענע וואכעדיגע שפיל וואס הייסט „סטוקעלקע"?

און אפילו די געבילדעטע יודישע טאכטער, די וואס האבען שוין גאר געלערענט אין גימנאזיע — וואס ווייסען זיי פון אונזער יודישער היסטאריע צו זאגען, אחוץ די אנדערהאלבען בלאטלעך פון אילאווייסקי אין זיין אלגעמיינע געשיכטע (Всеобщая Исторія)? אין די דאזיגע אנדערהאלבען בלאטלעך ווערד קונציג דערצעהלט די גאנצע געשיכטע פונ'ם יודישען פאלק! יודישע טאכטער

[1]) זשורפיקס — וועטשערינקע.
[2]) טערטעל־מערטעל — אזא מין קארטענשפיל

לֶערְנֶען אוּיס אוֹיף אוֹיסְוֶוייניג דִי דָאזִיגֶע אַנְדֶערְהַאלְבֶּען בְּלֶאטְלֶעךְ אוּנ זֶענֶען גַאנְץ צוּפְרִידֶען, וָואס, דַאנְקֶען גָאטט, נוּר אַנְדֶערְ-הַאלְבֶּען בְּלֶאטְלֶעךְ; מֶעהרֶער דַארְפֶען זֵיי נִיט וִויסֶען אוּנ מֶעהרֶער ווִילֶען זֵיי נִיט וִויסֶען. אַי ס'אִיז פַארַאן עֶפִּיס אַ גַאנְץ גְרוֹיסֶע תּוֹרָה אָנְגֶעשְׁרִיבֶּען? — אִיז דָאס נִישְׁט פַאר יוּדִישֶׁע טֶאכְטֶער גֶעוָואגְט גֶע-וָוארֶען! אַי ס'אִיז פַארַאן אַ גַאנְצֶע לִיטֶערַאטוּר, אַ גַאנְץ גְרוֹיסֶע יוּדִישֶׁע בִּיבְּלְיָאטֶעקֶע, הִיבְּשֶׁע עֶטְלִיכֶע בִּיכֶער הִיסְטָארְיֶע אוּנ דֶעסְגְלַייכֶען? — דָאס וֵוייסֶען נִישְׁט קֵיין יוּדִישֶׁע טֶאכְטֶער! יוּדִישֶׁע מַאמְזֶעלֶען, אִיךְ מֵיין דִי גֶעבִּילְדֶעטֶע שׁוֹין, וָואס הָאבֶּען גֶעלֶערֶענְט אִין גִימְנַאזְיֶע דִי אַלְגֶעמֵיינֶע גֶעשִׁיכְטֶע פוּן דִי רוֹימִישֶׁע, גְרִיכִישֶׁע אוּנ אַנְדֶערֶע פֶעלְקֶער, וֵוייסֶען אַ סַךְ שֵׁיינֶע פַאקְטֶען פוּן אַלֶע וֶועלְט-בַּארִיהמְטֶע פְרוֹיעֶן, נָאר נִישְׁט פוּן אוּנְזֶערֶע אֵייגֶענֶע יוּדִישֶׁע בַּא-רִיהמְטֶע פְרוֹיעֶן. לְמָשָׁל זֵיי וֵוייסֶען פוּן דֶער עֶגִיפְּטִישֶׁע קֶענִיגִין קְלֶעאָפַּאטְרַא, פוּנ'ם פְרַאנְצוֹיזִישֶׁען מֵיידֶעל זְשַׁאנְנַא דַארְק, פוּן דֶער פּוֹילִישֶׁע קֶענִיגִין יַאדְוִויגַא, פוּן דֶער קֵייזֶערִין פוּן שָׁאטְלַאנְד מַארְיֶע, סְטִיוּאַרְט, מַארְיֶע טֶערֶעזְיֶע, מַארְיֶע אַנְטוּנַאעֶטְטַא, אוּנ נָאךְ אוּנ נָאךְ וֵוייסֶען יוּדִישֶׁע מַאמְזֶעלֶען, וָואס הָאבֶּען גֶעלֶערֶענְט אִין גִימְנַאזְיֶע. וָואס וֵוייסֶען זֵיי אָבֶּער פוּן אוּנְזֶערֶע יוּדִישֶׁע בַּארִיהמְטֶע פְרוֹיעֶן פוּן אוּנְזֶער אֵייגֶענֶע יוּדִישֶׁע הִיסְטָארְיֶע?

אַ סַךְ וֵוייסֶען אוּנְזֶערֶע מַאמְזֶעלֶען לְמָשָׁל פוּן דְבוֹרָה, דִי פְרוֹיא פוּן לַפִּידוֹת, וֶועלְכֶע אִיז גֶעוֶוען אַ נְבִיאָה, אַ פְרָאפֶּעטִין אוּנ אַ פָּאעֶטֶעסַא (גֶעזוּנְגֶען הֵיילִיגֶע לִידֶער) אוּנ הָאט גֶע'מִשְׁפָּט (גֶערִיכְטֶעט) דָאס יוּדִישֶׁע פָאלְק אַ גֶעווִיסֶע צֵייט אוּנ הָאט גֶעפִירְט אַ מִלְחָמָה מִיט דִי כְּנַעֲנִים דוּרְךְ בָּרָק בֶּן אֲבִינֹעַם, וִוי עֶס אִיז בֶּע-וואוּסְט יֶעדֶען, וָואס הָאט גֶעלֶערֶענְט פָּסוּק?

אָדֶער פוּן יִפְתָּח'ס טָאכְטֶער, וָואס הָאט אוֹיסְגֶעהַאלְטֶען דֶעם פָאטֶער'ס נֶדֶר צוּ זַיין אַ קָרְבָּן פַאר דֶער יוּדִישֶׁער אַרְמִיע, פַאר'ן

יודישען גְלַאנְץ קענען זייערע שׂוֹנְאִים די אַמָּאנִיטָען (די „בְּנֵי עַמּוֹן") ?

אָדער פון חַנָּה, די פְרוֹי פון אֶלְקָנָה, די מוטער פון שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא, וואס האט אַוועקגעשׁייִנקט איהר איינציגען זוהן (שְׁמוּאֵל) ער זאל אין גאנצען אונ אויף תָּמִיד געהערען צום יודישען גאטט אונ צום יודישען פָאלְק, אונ דאס שׁיינע געטליכע ליעד, וואס חַנָּה האט געזונגען צו גאטט ?

אָדער פון מִיכַל, די קלוגע טָאכטער פונ'ם קעניג שָׁאוּל, וואס האט איינגעשטעלט דאס לעבען פאר איהר מאנן דעם געליבּ-טען דָוִד הַמֶלֶךְ ?

אָדער פון חֻלְדָּה הַנְבִיאָה, וואס דורך איהר האט דער קעניג יֹאשִׁיָהוּ אויפגעראמט אונ פארברענט אַללע עֲבוֹדָה זָרָה'ס וואס זענען געווען אין יענער צייט בּיי יודען ?

אָדער פון יְהוּדִית, וועלכע האט זיך איינגעשטעלט צו גיין צו דעם מערדערישען פעלדמארשאל אָלאפערנא, אונד דורך איהר חָכְמָה איז איהר געלינגען איהם דעם קאפ אָפצושניידען, אונד דאמיט מַצִיל געווען דאס יודישע פָאלק (דאס בּילד יְהוּדִית מיט'ן אָפּגעשניטענעם קאפ פון אָלאפערנא איז באַקאנט יעדען איינציגען).

אונ אֲפִילוּ פון אֶסְתֵּר הַמַלְכָּה וואס ווייסען אונזערע מאמ-זעלען ? זיי ווייסען, אַז ס'איז פאראן בּיי אונז אַזא טאג, וואס מען רופט איהם „אֶסְתֵּר־תַּעֲנִית", אונ אַ יוֹם טוֹב, וואס הייסט „פּוּרִים", וואס דעמאלט מאכט מען „פּוּרִים קוילעטשען", פּלאדען, פלעדלעך אונ נאך אַסַך גוטע זאכען... אונזערע ווייבּער די „צְנוּעוֹת", וואס געהען אין שול אַריין „הארכען" די מְגִילָה, ווייגען אויף דער מַלְכָּה וַשְׁתִּי, וואס האט געבּעך בּאדארפט קומען פאר'ן קעניג אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ... אונ אונזערע דאמען וואס זענען „מיט רעשפּעקט צו מעלדען" געקוואיז, לעזען ראמאנען, פאהרען אין די „מאלקען"

„מאַכען די קור" שפּילען אין „טערטעל-מערטעל" אָדער אין „סטוּ-קעלקע" – ווי פּאַסט דאָס זיי צו געהן הערען די מגילה? ווי פּאַסט דאָס זיי אַריינצוקוקען אין אַ יודיש בוך און ווער שמיסט נאָך אין זשאַרגאָן?

אַ סך ווייסען אונזערע ווייבער, אונזערע דאַמען און אונזערע מאַמזעלען פון די בּאַריהמטע פרויען, וואָס עס דערצעהלט זיך ווענען זיי אין תּלמוד און אין מדרש זעהר שיינע ריהרענדע מעשׂיות, וואָס איז כּדאי אַז יודישע טאָכטער זאָלען דאָס וויסען? צום בּיי-שפּיל נעמט די געשיכטע פון רחל, די פרוי פון דעם בּעוואוסטען געלעהרטען רבּי עקיבא. עס איז געווען אין ירושלים – אַזוי דערצעהלט דער מדרש – אַ גרויסער מאַגנאַט כּלבא שבוע, וואָס האָט געהאַט אַ סך גוטס, שאָף און רינדער; בּיי די שאָף האָט ער געהאַלטען אַ פּאַסטוך מיט'ן נאָמען עקיבא. אויך איז געווען בּיי דעם דאָזיגען גביר אַ טאָכטער, און מסתּמא אַ שיינע, וואָס האָט געהייסען רחל, און ווי עס פיהרט זיך האָבען זיך עקיבא מיט רחל'ן ליב געהאַט און האָבען אָפּ געשמיסט זיי זאָלען זיך נעמען. עס פאַרשטעהט זיך, אַז דעם גביר איז ניט אָנגעשטאַנען צו נעמען איין אָרעמען פּאַסטוך און אַ פּראָסטען מענשען פאַר איין איידעם און האָט געשוואָרען, אַז זיין טאָכטער וועט נישט געניסען פון זיין גוטס אפילו קיין פּאָדעם דערפאַר, וואָס זי האָט געקאָנט ליב האָבען אַזא פּשוט'ען מענשען אַ פּאַסטוך. רחל'ן האָט דאָס זעהר פאַרדראָסען, האָט זי געפּועל'ט בּיי עקיבאַ'ן ער זאָל זיך אַוועקלאָזען שטודירען. עקיבא האָט זי געפאָלגט, איז אַוועקגעפאָהרען אין איין אַקאַדעמיע (ישיבה), האָט זיך אָפּגעזאָמט דאָרטען צוועלף יאָהר און איז געקומען צוריק אַהיים שוין מיט אַ נאָמען, רבּי עקיבא, מיט צוועלף טויזענד תּלמידים, רחל האָט געהאַט געדולד און געוואַרט אויף איהם. „בּיז ווי לאַנג נאָך וועסט דו אויף איהם וואַרטען?" האָט מען זי געפרעגט בּשעת רבּי

עֲקִיבָא הָאט בַּאדַארְפְט אָנְקוּמֶען. — „פוּן מַיינֶעטְוֶועגֶען, הָאט זֵיי
רָחֵל גֶעעֶנְטְפֶערְט, וָואלְט עֶר גֶעמֶעגְט זִיצֶען דָארְטֶען נָאךְ צְוֶועלְף
יָאהר, אַבִּי לֶערְנֶען”. אַז מֶען הָאט אִיבֶּערְגֶעגֶעבֶּען דִי דָאזִיגֶע
וֶוערְטֶער רַבִּי עֲקִיבָא׳ן, הָאט עֶר גִיט לַאנְג גֶעטְרַאכְט אוּן הָאט
זִיךְ אַוֶועקְגֶעלָאזְט נָאךְ אוֹיף צְוֶועלְף יָאהר, אוּן אַז עֶר אִיז גֶעקוּ־
מֶען צוּרִיק אַהֵיים דֶער גֶעוִויסֶער גְרוֹיסֶער חָכָם אוּן גֶעלֶעהְרְטֶער
רַבִּי עֲקִיבָא מִיט זַיינֶע פִיער אוּן צְוַואנְצִיג טוֹיזֶענְד תַּלְמִידִים, אִיז
גֶעוֵוינְלִיךְ דִי גַאנְצֶע שְׁטָאדְט אִיהם גֶעגַאנְגֶען אַקֶעגֶען אוּן אוֹיךְ
רָחֵל אִיז גֶעוֶוען דָארְטֶען, גֶעפַאלֶען אִיהם פַאר דִי פִּיס גֶעקוּשְׁט דִי
טְרִיט. דִי תַּלְמִידִים הָאבֶען זִי גֶעוָואלְט אָפְּשְׁטוֹיסֶען, הָאט זֵיי רַבִּי
עֲקִיבָא גֶעזָאגְט: „לָאזְט צוּרוּה דִי דָאזִיגֶע פְרוֹי גֶעבִּיךְ, דָאס אִיז
מַיין גֶעלִיבְּטֶע, וָואס הָאט גֶעוַוארְט אוֹיף מִיר פִיער אוּן צְוַואנְצִיג
יָאהר; שֶׁלִי וְשֶׁלָכֶם שֶׁלָהּ הִיא — אַלְסְדִינְג וָואס אִיךְ וֵויים אוּן וָואס
אִיהר וֵוייסְט אִיז אִיהרְס, דָאס הָאבֶּען מִיר אִיהר צוּפַארְדַאנְקֶען!
וִוי גֶעפֶעלְט אַייךְ, לִיבֶּע שְׁוֶועסְטֶער, דִי דָאזִיגֶע יוּדִישֶׁע לִיבֶּע,
דֶער דָאזִיגֶער „זְשִׁידָאוְוסְקִי רָאמַאן?”...

אָדֶער גֶעמְט דִי גֶעשִׁיכְטֶע פוּן דֶער בַּארִיהמְטֶע פְרוֹי פוּן רַבִּי
מֵאִיר. עֶס אִיז בַּיי אִיהר גֶעשְׁטָארְבֶּען צְוֵויי קִינְדֶער אִין אֵיין
טָאג, אוּן מַחְמַת עֶס אִיז גֶעוֶוען שַׁבָּת, הָאט זִי נִישְׁט גֶעוָואלְט
פַארְשְׁטֶעהְרֶען אִיהר מַאן דֶעם הֵיילִיגֶען טָאג שַׁבָּת, הָאט זִי אִיבֶּער־
גֶעדֶעקְט דִי טוֹיטֶע קִינְדֶער אוּן גֶעזָאגְט, אַז זֵיי שְׁלָאפֶען, אוּן
עֶרְשְׁט אִין אָבֶענְד, שַׁבָּת צוּ נַאכְטְס, הָאט זִי אַרַיינְגֶערוּפֶען רַבִּי
מֵאִיר׳ן אוּן הָאט אִיהם גֶעפְרֶעגְט: „וִוי אִיז דֶער דִין אַז אֵיינֶער
הָאט מִיר גֶעגֶעבֶּען בַּאהַאלְטֶען אַ פִּקָדוֹן (вещь) אוֹיף אַ גֶעוִויסֶער
צַייט, אוּן ס׳אִיז גֶעקוּמֶען דִי אָפְּגֶעשְׁטֶעלְטֶע צַייט, אִיז יֶענֶער גֶע־
קוּמֶען צוּ מִיר אוּן פָאדֶערְט אִיךְ זָאל אִיהם אָפְּגֶעבֶּען דֶעם פִּקָדוֹן
צוּרִיק, — צִי בַּאדַארְף אִיךְ אִיהם אוּמְקֶעהְרֶען צִי נֵיין?” — „גֶעוִויסס
בַּאדַארְפְסְט דוּ אָפְּגֶעבֶּען צוּרִיק” — הָאט אִיהר רַבִּי מֵאִיר גֶעעֶנְטְ־

פֶערְט. דֶעמָאלְט הָאט זִי אַרָאפְּגֶענוּמֶען דִי דֶעק פוּן דִי טוֹידְטֶע קִינְדֶער אוּנ הָאט צוּ אִיהם אַזוֹי גֶעזָאגְט: „זֶעהסְט דוּ, אָט אִיז דֶער פָּקָדוֹן, וָואס גָאטט הָאט אוּנְז גֶעגֶעבֶּען בִּיז אַ גֶעוִויסֶער צַייט, אוּנ אִיצְט פָאדֶערְט עֶר אִיהם צוּרִיק, בַּאדַארְף מֶען אָנְנֶעמֶען פַאר לִיבּ אוּנ נִישְׁט לְיַארְמֶען, ד׳ נָתַן וַד׳ לָקָח, — גָאטט הָאט גֶעגֶעבֶּען גָאטט הָאט צוּגֶענוּמֶען!“...

אַזֶעלְכֶע שֵׁיינֶע מַעֲשִׂיוֹת פוּן יוּדִישֶׁע בַּארִיהמְטֶע פְרוֹיעֶן וָואלְט אִיהר גֶעקָאנְט בַּאגֶעגֶענֶען אַ סַך, וֶוען אִיהר וָאלְט זַיין אַזוֹי בַּאקָאנְט מִיט דֶער יוּדִישֶׁער הִיסְטָארְיֶע אוּנ מִיט דֶער יוּדִישֶׁער לִיטֶערַאטוּר, אַזוֹי וִוי אִיהר זֶענְט בַּאקַאנְט מִיט דָער הִיסְטָארְיֶע אוּנ מִיט דֶער לִיטֶערַאטוּר פוּן אַלֶע אַנְדֶערֶע פֶעלְקֶער; וֶוען אִיהר וָאלְט זַיין בַּא־קַאנְט מִיט דֶער יוּדִישֶׁער הִיסְטָארְיֶע אוּנ מִיט דֶער יוּדִישֶׁער לִיטֶע־רַאטוּר, וָואלְט אִיהר בַּאגֶעגֶענְט אַסַך אַ סַך שֵׁיינֶע נָאמֶען פוּן יוּדִישֶׁע וֶועלְט־בַּארִיהמְטֶע פְרוֹיעֶן, וִוי צוּם בַּיישְׁפִּיל: דִי יוּדִישֶׁע קֶענִיגִין אַלֶכְּסַנְדְרָה, אָדֶער דִי קְלוּגֶע מִרְיָם דִי פְרוֹי פוּנ׳ם קֶענִיג הוֹרְדוֹס, דִי גֶעלֶעהרְטֶע יַלְתָּא דִי פְרוֹי פוּן רַב נַחְמָן, דִי בַּארִיהמְטֶע פְרוֹי פוּנ׳ם יוּדִישֶׁען מִינִיסְטֶער רַב יוֹסֵף אִיבֶּן נַגְרִילַא אִין גְרַאנַאדֶע (שְׁפַּאנְיֶען), דִי גֶעלֶעהרְטֶע רָחֵל דִי טָאכְטֶער פוּן רַשְׁ״י, דִי בַּא־רִיהמְטֶע פָּאֶעטֶעסְסַא דִי טָאכְטֶער פוּן רַבִּי יְהוּדָה הַלֵּוִי, אָדֶער דִי בֶּעוואוּסְטֶע מִרְיָם שַׁפִּירָא וָואס אִיז גֶעוֶועזֶען רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה (פְּרָאפֶּעסְסָארְן) אִין קָאנְסְטַאנְץ, דִי בַּארִיהמְטֶע דִינָה וַואהל, פַּאמִינַא דֶעל מֶעדִיגַא, פְרוּמֶע גִיטֶעל, רָחֵל מַארְפָּארְגַא, יֶענְטֶע וָואהללֶערְנֶער, בֶּעטִי רַאבִּינָאוִויטְשׁ, מִרְיָם מָאזֶעסְזָאהן, אַמַאלְיֶע עֶפְּשְׁטֵיין אוּנ נָאך אוּנ נָאך אַ סַך וָואלְט אִיהר בַּאגֶעגֶענְט נָאמֶען פוּן בַּארִיהמְטֶע גֶעלֶעהרְטֶע יוּדִישֶׁע טֶאכְטֶער אִין אוּנְזֶער הִיסְטָארְיֶע אוּנ אִין אוּנְזֶער לִיטֶערַאטוּר. נָאר יֶער פוּן אוּנְזֶערֶע שְׁוֶועסְטֶער הָאט גֶעלֶערֶענְט דִי יוּדִישֶׁע הִיסְטָארְיֶע פוּן פְּרָאפֶּעסְסָאר גְרֶעטְץ, אָדֶער דִי גֶעשִׁיכְטֶע פוּנ׳ם יוּדִישֶׁען פָאלְק

פון דובנאוו¹), אָדער די געשיכטע פון דער יודישע ליטעראטור פון קארפעלעס, „יודישע פּרויען” פון קייזערלינג וכדומה אזעלכע ביכער אונ ביכלעך פון אונזער אייגענע ליטעראטור אין פערשידענע שפּראכען?

יודישע טאכטער, די געבילדעטע, האבען אללע געלעזען שעקספּיר, געטהע אונ שיללער, פּושקין אונ לערמאנטאוו, גאגאל, טורגעניעוו, טאלסטאי אונ אנדערע רוססישע אונ אויסלאנדישע שריפטשטעלער; נאר ווער האט געלעזען אונזערע אייגענע יודישע שריפטשטעלער: יהודה הלוי, איבן גבירל, לעווינזאהן, מאפּו, גינזבורג, סמאלענסקין, גארדאן, אבראמאוויטש אונ אללע איבעריגע אונזערע אייגענע פערפאססער פון אונזער אייגענע יודישע ליטעראטור?

איך זאג נישט חלילה אז קיינער פון אייך האט ניט געלעזען קיין יודישע ביכער; געוויס איז פאראן צווישען אייך אזעלכע, וואס ווייסען אונ זענען באקאנט מיט אונזער היסטאריע אונ מיט אונזער ליטעראטור אפשר מעהר פון א סך אנדערע מאנספערזאנען. איך זאג נאר, אז דאס רוב פון אונזערע שוועסטער זענען אזוי ערצויגען, אז זיי ווייסען גאר ניט, אז אויסער די פרעמדע קוואלען איז פאראנען נאך קוואלען, אונזערע אייגענע קוואלען; זיי ווייסען ניט, אז זיי זענען טאכטער פון א פאלק, אמת טאקי איין אָרעם, פארוואגעלט פאלק, נאר דאך א פאלק וואס האט זיין אייגענע שיינע וואונדערליכע היסטאריע, זיין אייגענע הייליגע שפּראך אונ זיין אייגענע נאציאנאלשפּראך, זיין אייגענע רייכע ליטעראטור אונ זיין אייגענעם לאנג-אָנ-געדיגען אידעאל — ציון.

אונ דאס דאזיגע אייך צו דערמאהנען האבען גענומען אויף

---

¹) С. Дубновъ „Исторія Евреевъ„ по Бэкку и Бранну. Т. I. и II.

זיך די פארשטעהער פון דער איצטיגע גרויסע עקסטרעמע, וואס ווערד אנגערופען „ציוניזם“; דאס דאזיגע אייך צו דערמאהנען האבען געננומען אויף זיך די ציוניסטען, ווי אייך איז שוין געווים בעוואוסט פונ'ם יודישען קאנגרעסס וואס איז געווען אין באזעל, וואו מען האט אפגעשמיסט, אז כבדי מיר זאלען נאך קאנגען עקסעסטירען (האבען א קיום) אויף דער וועלט, באדארפען מיר אויפוועקען, אויפפרישען דעם אלטען אידעאל פון אונזער פאלק, דעם הייליגען געדאנק פון ציון. דארט, אין באזעל, וואוהין עס זענען זיך צונויפגעפאהרען פון דער גאנצער וועלט אללע פארנעמסטע מענשען פון אונזער פאלק אונ האבען באקלעהרט, אז כבדי מיר זאלען אויסגעלייזט ווערען פון אונזער לאנגען ארומשלעפען זיך אין שכנות פון איין מדינה אין דער אנדערער שוין מעהר אלס אכטצעהנהונדערט יאהר, אונ אויפגערעכט ווערען פון אלע צרות, גזירות, בזיונות אונ ערנידערונגען, וואס מיר טראגען איבער אומעדום אויף דער גאנצער וועלט, באדארפען מיר האבען אונזער אייגען שטיקעל ערד, אונזער אייגען ווינקעלע, מיט איינעם ווארט א לאנד, איין אייגען לאנד, אונ דאס לאנד איז דאס אלטע פארלאזענע, פארגעסענע לאנד פון אונזערע אבות אבותינו, וואס האט געהערט צו אונז 4000 יאהר צוריק, וואו מיר האבען געהאט אונזער בית המקדש, אונזער קעניג, אונזערע כהנים מיט די לוים, אונזערע ריכטער מיט אונזערע נביאים; דאס לאנד וואס אויף יעדען ארט געפינען מיר די טריט פון אונזערע עלטערען, וואו איטליכס שטיינדיל איז בעשפריצט מיט'ן בלוט פון אונזערע העלדען, וואס האבען זיך געשלאגען אמאל פאר אונזער עהרע אונ פאר אונזער פרייהייט אסך הונדערטער יאהרען; דאס לאנד וואס זיצט פארוויסט אין טרויער, ווי א פערלאזענע אוועקגעווארפענע פון איהר מאנן דעם געליבטען אונ האפט אונ ווארט אונ קוקט ארויס אויף איהר געליבטען, וואס וועט זיך אומקעהרען צו איהר, ניט

הַיינְט אִיז מָארְגֶען; עֶר וֶועט זִיךְ אוּמְקֶעהרֶען אוּנ וֶועט אַרָאפּ־
גֶעמֶען דֶעם שְׁוַוארְצֶען שְׁלֵייעֶר פוּן אִיהר פָּנִים, וֶועט אָפְּוִוישֶׁען
אִיהרֶע טְרֶעהרֶען אוּנ וֶועט זִי טְרֵייסְטֶען פוּן אִיהר גְרוֹיסֶען לַאנְגֶען
טְרוֹיעֶר, — צִיוֹן הֵייסְט דָאם לַאנְד!

„נָאר אֵיידֶער מֶען וֶועט אוּמְקֶעהרֶען דִי יוּדֶען צוּרִיק אִין יוּדִישֶׁען
לַאנְד, מוּז מֶען זֵיי פְרִיהֶער אוּמְקֶעהרֶען צוּרִיק צוּם יוּדִישֶׁען פָאלְק".
אַזוֹי הָאט זִיךְ אוֹיסְגֶעדְרִיקְט דֶער דָאקְטָאר הֶערְצִיל, דֶער פְּרֶעזִידֶענְט
פוּן דִי צִיוֹנִיסְטֶען אוֹיפְ'ן קָאנְגְרֶעסס אִין בַּאזֶעל.

דֶער גֶעדַאנְק פוּן דִי דָאזִיגֶע וֶוערְטֶער אִיז אַז יוּדֶען זָאלְלֶען
פְרִיהֶער בַּאקַאנְט וֶוערֶען מִיט זִיךְ אַלֵיין, מִיט דֶער יוּדִישֶׁער הִיסְ־
טָארְיֶע, מִיט דֶער יוּדִישֶׁער שְׁפְּרַאךְ, מִיט דֶער יוּדִישֶׁע לִיטֶערַאטוּר,
מִיט'ן יוּדִישֶׁען אִידֶעאַל, דָאס הֵייסְט יוּדֶען זָאלֶען זַיין יוּדֶען,
אוּנְזֶערֶע טָאכְטֶער זָאלֶען זַיין יוּדִישֶׁע טֶאכְטֶער אוּנ אוּנְזֶערֶע
קִינְדֶער זָאלֶען זַיין יוּדִישֶׁע קִינְדֶער. אוּנ אַזוֹי וִוי אוּנְזֶערֶע
קִינְדֶער זֶענֶען דָאךְ בַּיי אַיךְ אִין דִי הֶענְט אוּנ זֵייעֶר עֶרְצִיהוּנְג,
זֵייעֶר בִּילְדוּנְג, זֵייעֶר גְלִיק הֵיינְגְט דָאךְ אָפּ אָן אַיךְ, לָבֵן מוּזֶען
מִיר אָנְקוּמֶען צוּ אַיךְ, לִיבֶּע שְׁוֶועסְטֶער, אוּנ דֶערְצֶעהלֶען אַיךְ,
וָואס דִי גְמָרָא זָאגְט: „דָרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא — רַבִּי עֲקִיבָא, דֶער וָואס
מִיר הָאבֶּען אוֹיבֶּען דֶערְמָאנְט, הָאט אַזוֹי גֶעזָאגְט: „בִּשְׂכַר נָשִׁים
צִדְקָנִיּוֹת — אִינ'ם זְכוּת פוּן דִי אֵיידֶעלֶע לַייטִישֶׁע פְרוֹיעֶן, נִגְאֲלוּ
אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרָיִם — זֶענֶען אוֹיסְגֶעלֵייזְט גֶעוָוארֶען אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערֶען
פוּן מִצְרַיִם"; דֶענן זֵיי הָאבֶּען גֶעווירְקְט אוֹיף דִי עֶרְצִיהוּנְג פוּן דִי
קִינְדֶער אוּנ גֶעהַאט אֵיין אַיינְפְלוּס אוֹיף זֵייעֶרֶע מַאנְנֶען. דֶערְפוּן
אִיז צוּ פַארְשְׁטֶעהן, אַז אוֹיךְ דֶעמָאלְט הָאבֶּען אוּנְזֶערֶע פְרוֹיעֶן
גֶעשְׁפִּילְט נִישְׁט קֵיין קְלֵיינֶע רָאלְיֶע בַּיי אוּנְזֶער פָאלְק אִין דֶער שֵׁיינֶער
וואוּנְדֶערְלִיכֶע גֶעשִׁיכְטֶע פוּן דֶעם אַרוֹיסְגַאנְג פוּן מִצְרַיִם, וָואס הָאט
זִיךְ אָפְּגֶעטְהוּן נִיט אַזוֹי גִיךְ אוּנ נִישְׁט אַזוֹי גְרִינְג, וִוי מִיר שְׁטֶעלֶען

זיך פאַר אונז ווי מיר דערצעהלען דאָס אַלע יאָהר פאַר אונזערע קינדער פון דער הגדה פסח ביים סדר.

עס וואָלט געווען אַ שאַנדע אונז חוץ לדרך הטבע ווען אונזערע פּרוּיען זאָלען היינט, אין דער איצטיגע ביטערע לאַגע פון אונזער פאָלק, בלייבען שטעהן פון דערווייטען בשעת דאָס גאַנצע פאָלק הויבט אָן צו פאַרשטעהן, אַז זיין הילף איז אין איהם זעלבסט, אַז דאָס איינציגע מיטעל, די איינציגע רפואה איז אַ לאַנד, איין אייגען לאַנד, אונז דאָס לאַנד איז דאָס איינציגע לאַנד ציון.

עס וועט זיין אַ שאַנדע אונז חוץ לדרך הטבע, אויב איהר וועט ניט וועלען פאַרשטעהן אויף וויפיל עס איז נוצליך אונז נייטיג אייער מיטהעלפען אונז אין אונזער איצטיגער גרויסער אַרבייט, אין אונזער היילינגען רעיון פון ציון.

עס וועט זיין אַ שאַנדע אונז חוץ לדרך הטבע, אויב איהר וועט נישט נעמען אויף זיך די טרחה פון ערציהען אונזערע קינדער אין דעם זינען פון'ם דאָזיגען הויכען היילינגען רעיון, דענן די קינדער – דאָס זענען דאָך אונזערע קינפטיגע העלדען, די גבורי ישראל, די אַרבייטער אונז בויער פון'ם „יודענשטאַאט", פון דער יודישער מדינה, פון ציון.

אַלזאָ בילדען אונז ערציהען די קינדער אינ'ם זינן פון אונזער פאָלקסגייסט – דאָס איז דערוויילע דאָס איינציגע, וואָס פערלאַנגען פון אייך, יודישע טאָכטער, אייערע ברידער די ציוניסטען; אונז בכדי איהר זאָלט גרייכען דערצו צום בעסטען, באַדאַרפט איהר פריהער אַליין איבערציינגען זיך אין דעם אונז רעכט בעקאַנט ווערען מיט אונזער פאָלק, אונז בכדי איהר זאָלט זיך איבערציינגען אין דעם אונז רעכט בעקאַנען זיך מיט אונזער פאָלק, באַדאַרפט איהר נעוויינליך פריהר בעקאַנען זיך מיט אונזער היסטאָריע, מיט אונזער שפּראַך (לשון הקודש) מיט אונזער ליטעראַטור; אונז אַז איהר וועט זיך בעקאַנען מיט אונזער היסטאָריע, מיט אונזער שפּראַך אונז מיט

אונזער ליטעראטור, וועט איהר ערשט דעמאלט פארשטעהן ווער איהר זענט אונ וועט אויפהערען צו שעמען זיך מיט א יודיש ווארט, מיט אייער יודישען נאמען אונ מיט אייער יודישען טיפ; איהר וועט דעמאלט ארויסזעהען, אז ס'איז גאר ניט אזא חרפה וואס איהר האט פארשטאנען זשארגאן, אז רחל איז נישט ערגער פון מארגאריטא אונ אז א יודישע נאז איז נישט מעהר ווי א נאז... דעמאלט וועט איהר זיין יודישע טאכטער, אונזערע שוועסטער אין ציון.

אלזא, לערענט די יודישע היסטאריע, די יודישע שפראך, די יודישע ליטעראטור; לערענט אליין אונ לערענט אייערע קינדער, אייערע יונגערע ברידערלעך, אונ איבערהויפט יענע, די אָרעמע געביך, די עלענדע, די נאקעטע, די הונגעריגע, די דארשטיגע, וואס אונזערע געלעהרטע דריקען זיך אויס איבער זיי בזה הלשון: „הזהרו בבני עניים — זייט פארזיכטיג, היט זיך מיט די אָרעמע קינדער, כי מהם תצא תורה — דענן פון זיי קומט ארויס די לער‑נונג“; גאונים (זשעניען), טאלאנטען, גרויסע קאפ קומען ארויס על פי רוב פון אט די אָרעמע, עלענדע, הונגעריגע אונ דארשטיגע! אט דאס איז דערוויילע אייער טהועכץ, וואס איהר האט צו טהון אין דעם ענין פון ציון.

ציוניזם איז אודאי נישט אזא גרינגע זאך, אונ דאס ווארט „יודענשטאאט“, (יודישע מדינה) איז אזא ווארט, וואס איז א סך גרינגער אויסצורעדען איידער אויסצופיהרען; עס איז איין ארבייט אויף יאהרען; דער עיקר איז דערוויילע, אז די אידעיע (דער רעיון) זאל דורכגעפיהרט ווערען ביי אונזער פאלק דורך אונ דורך, פון קליין ביז גרויס, ארעם אונ רייך, מאננער אונ פרויען. איידעלע קלוגע ווייבער, קאנען אונ באדארפען ווירקען אויף זייערע מאנגען; איידעלע קלוגע שוועסטער קאנען אונ באדארפען ווירקען אויף זייערע

בְּרִידֶער ; אֵיידָעלֶע קְלוּגֶע מוּטְטֶער קָאנֶען אוּנ בַּאַרְפֶען ווירְקֶען אוֹיף זֵייעָרֶע קִינְדֶער.

אוֹיף וויפִיל אוּנְזֶערֶע פְרוֹיעֶן זֶענֶען אִידֶעאַלִיזִירְט (אוֹיסְגֶעפַּיינְט) בַּיי אוּנְזֶער פָאלְק אוּנ בַּאלִיבְּט אֲפִילוּ פוּן גָאטט אַלֵיין, זֶעהֶען מִיר אַרוֹיס פוּן דֶעם ווִי דֶער מֶדְרָשׁ דְרִיקְט זִיךְ אוֹיס אִין אֵיין אָרְט אוּנ דֶערְצֶעהלְט אַזַא מַעֲשֶׂה: „אַז סְ'אִיז חָרוּב גֶעוָוארֶען דָאס בֵּית הַמִקְדָשׁ אוּנ יוּדֶען זֶענֶען פַארְטְרִיבֶּען גֶעוָוארֶען אִין גָלוּת, זֶענֶען גֶעקוּמֶען פַאר'ן רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם דִי אָבוֹת פוּן יֶענֶער וֶועלְט, אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב אוּנ אַלֶע אִיבֶּערִיגֶע אוּנ הָאבֶּען אָנְגֶעהוֹיבֶּען צוּ טַעֲנָה'ן, בֶּעטֶען רַחֲמִים אוֹיפְ'ן פָאלְק יִשְׂרָאֵל, נָאר עֶס הָאט נָאר נִישְׁט גֶעהָאלְפֶען, בִּיז עֶס אִיז גֶעקוּמֶען דִי מוּטֶער רָחֵל מִיט אַ יָאמֶער אוּנ מִיט אַ גֶעוֵויין אוֹיף אִיהרֶע אוּמְגְלִיקְלִיכֶע פַארְוָואגֶעלְטֶע קִינְדֶער, וָואס מֶען הָאט פַארְבְּרֶענְט זֵייעֶר שְׁטוּבּ אוּנ פַארְטְרַיבֶּען דִי קִינְדֶער פוּן זֵייעֶר מוּטֶער... אַז גָאטט הָאט דָאס דֶערְהֶערְט, אִיז מִיַד נִתְגַלְגְלוּ רַחֲמָיו שֶׁל הַקָדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא – הָאט זִיךְ בַּאלְד דֶער אוֹיבֶּערְשְׁטֶער דֶערְבַּארְמְט אוּנ הָאט גֶעזָאגְט: „בִּשְׁבִילֵךְ רָחֵל – צוּ לִיבּ דִיר רָחֵל, אֲנִי מַחֲזִיר אֶת יִשְׂרָאֵל לִמְקוֹמָן – וֶועל אִיךְ צוּרִיקְבְּרֵיינְגֶען דִי יוּדֶען אִין זֵייעֶר לַאנְד" ...

אַז אִיהר וֶועט לֵייעֶנֶען אוּנְזֶער הִיסְטָארְיֶע מִיט אוּנְזֶער לִיטֶערַאטוּר וֶועט אִיהר בַּאגֶעגֶענֶען אַ סַךְ עֶרְטֶער, וואוּ אִיהר וֶועט אַרוֹיסזֶעהֶען, וָואס פַאר אַ רָאלְיֶע אוּנְזֶערֶע פְרוֹיעֶן הָאבֶּען גֶעשְׁפִּילְט אִין אַלֶע עֶפָּאכֶען (צַייטֶען) פוּן אוּנְזֶער הִיסְטָארְיֶע. אִיז דֶענְן מֶעגְלִיךְ, אַז אַצוּנְד, אִין דֶער צַייט וֶוען אוּנְזֶער פָאלְק גֶעפִינְט זִיךְ אִין אַזַא לַאגֶע, זָאלֶען אוּנְזֶערֶע פְרוֹיעֶן נִישְׁט קוּמֶען צוּ הִילְף? אִיז דֶענְן מֶעגְלִיךְ אַז אַצוּנְד, אִין דֶער צַייט וֶוען אוּנְזֶער פָאלְק הוֹיבְּט אָן אוֹיפְצוּשְׁטֶעהן פוּנְ'ם שְׁלָאף, אַרוּמְקוּקֶען זִיךְ וואוּ עֶר אִיז אִין דֶער וֶועלְט אוּנ אוֹיפְהוֹיבֶּען דִי אוֹיגֶען אַהִין קֵיין צִיוֹן, זָאלֶען אוּנְזֶערֶע שְׁוֶועסְטֶער בְּלַייבֶּען פוּן דֶער וַוייטֶען אוּנ נִישְׁט זַיין פוּן דִי עֶרְשְׁטֶע

קיין ציון! גיין, עס איז נישט מעגליך, עס קאן ניט זיין, עס קאן ניט זיין, דענן אונזערע טאכטער זענען יודישע טאכטער און אונזערע שוועסטער זענען אונזערע שוועסטער אין ציון!

געדענקט־זשע, יודישע טאכטער, און פארצייכענט אייך די ווארטער, און באווייזט איין אנהויב, איהר וועט באקומען א דאנק פון אייערע ארעמע ברידער; איהר וועט באקומען א דאנק פון אייערע אייגענע קינדער; איהר וועט באקומען א דאנק פון אונזער ארעם פאלק!

פרצ'ס בלעטליך:

א זאמלונג פון בעלעטריסטיקע פאפולערע וויססענשאפטליכע ארטיקלען, ערציילונגען געדיכטע, פעליטאנען אנעקדאטען, וויצען א. ז. וו. צוזאמען געשטעלט פון פערשיעדענע פערפאססער

2 סעריעס פרייז 1 רובעל פארטא פריי

זשידאווקא

אטראגעדיע אין 5 אקטען

פון ז. ז. לערנער

פרייז 25 קאפ. פארטא פריי

אוריאל אקאסטא

אטראגעדיע אין 5 אקטין

פון ז. ז. לערנער

פרייז 25 קאפ. פארטא פריי

דאס יודיל

ליעדער געדיכטע פון א. גאלדפאדען

פרייז 40 קאפ. פארטא פריי

אבן נגף

אדער א שטיין אין וועג

א ראמאן אין 4 טהייל

פון יעקב דינעזאהן

פרייז 1 р. 20 к. פארטא פריי

הערשעלע

א ראמאן פון

יעקב דינעזאהן

פרייז 60 קאפ. פארטא פריי

יאסעלע

ערציילונג פון יודישען לעבען

פון יעקב דינעזאהן

פרייז 50 קאפ. פארטא פריי

אומבעקאנטע פערליעבטע

א ראמאן פון

ה. לעווינסקי (י"הל)

פרייז 40 קאפ. פארטא פריי

3 וויכטיגע בראשורקעס 3

1) נס חנוכה. פֿון ד"ר שמוקלער — 8 קאָפּ'

2) צו אונזערע שוועסטער אין ציון.
פֿון ש"ום עליכם — 8 קאָפּ'

3) צו וואס דארפען יודען א לאנד? " — 8 .

אַלע 3 צוזאַמען נור 20 קאָפּ' מיט פּאָרטא.